

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Manusa dina hirup kumbuh di masarakat henteu leupas tina ngagunakeun basa pikeun alat komunikasi. Ari kagiatan komunikasi minangka hiji prosés nepikeun rasa jeung kahayang, tur ditarima salaku amanat atawa pesen nu boga ma'na. Dina kagiatan komunikasi ogé tangtuna ngagunakeun basa, sakumaha anu ditepikeun ku Kridalaksana (dina Kushartanti, spk., 2007) yén basa téh mangrupa sistem tanda, nyaéta wanda anu ngawakilan hiji hal, atawa nimbulkeun réaksi nu sarua nalika nempo, ngadéngé, jsb.

Salian ti éta, dina *Webster's New Collegiate Dictionary* (Sudaryat, 2014, kc. 14) nu disebut basa téh mangrupa cara nu sistematis pikeun nepikeun idé atawa rasa ku cara ngagunakeunna tanda-tanda nu konvénşional, sora, peta, atawa tanda séjenna nu miboga harti.

Bisa dicindekkeun nu disebut basa téh mangrupa hiji sistem lambang nu digunakeun pikeun komunikasi ku hiji jalma/kelompok di masarakat. Lian ti éta, basa ogé boga fungsi pikeun neruskeun komunikasi keur nepikeun rasa atawa kahayang.

Medium anu digunakeun ku basa dina komunikasi téh aya dua rupa, nyaéta (a) Médium verbal, anu nyoko kana ragam basa tulis jeung lisan; sarta (b) Médium non-verbal, anu ilahar sok disebut isarah atawa basa awak.

Dina kasusastraan, ragam basa nu digunakeun minangka wangun tulis. Saperti dina karya sastra, boh prosa atawa puisi di jerona ngawangun hiji sistem nu boga subsistem atawa lapisan. Ieu lapisan téh diwangun ku dua adegan, nyaéta (1) adegan lahir (*significant, surface structure, jeung ekspression*), nu museur kana subsistem fonologi, gramatika, jeung léksikologi minangka foném, morfém, kecap, frasa, klausa, jeung kalimah; jeung (2) adegan batin, anu museur kana subsistem semantik, tur boga wujud kana eusi atawa harti.

Di sagigireun éta basa anu digunakeun dina karya sastra téh béda jeung basa nu digunakeun sapopoé. Basa dina sastra boga hasna, tur boga wujud *idiosyncratic*, nyaéta kecap anu digunakeun mangrupa hasil olah jeung éksprési individual pangarang

(Sudaryat, 2014). Ku kituna, basa sastra teu saukur digunakeun pikeun nepikeun idé ngaliwatan tinulis, tapi basa sastra ogé digunakeun pikeun mangaruhan sikep pamaca (Pradopo, 1997, kc. 39).

Nepikeun idé dina wangun tinulis mikabutuh konsentrasi jeung tinimbangan-tinimbangan anu hadé (Hernawan spk., 2018). Saperti halna milah-milah diksi anu cocog digunakeun pikeun ngébréhkeun eusi pikiran, ngébréhkeun rasa nu nyangkaruk na haté, kahayang, atawa pangalaman nu geus kaalaman (Rusyana dina Nurjanah, 2007, kc. 2). Di sagigirun éta, diksi anu digunakeun pikeun ngajelaskeun sacara kongrét kana kajadian atawa kaayaan sacara jelas .

Sakumaha anu ditepikeun ku Siswono (2014) anu dimaksud diksi téh mangrupa pilihan kecap kana basa-basa anu dikawasa ku panyatur. Pilihan kecap ogé miboga kagunaan séjén nyaéta pikeun ngawakilan maksud nu ditepikeun sacara éféktif.

Dina sumber séjén, anu dimaksud diksi nyaéta pilihan kecap anu digunakeun pikeun mantuan pamaca dina maham kana anu ditepikeun pangarang, tur digunakeun pikeun ngongkritkeun kecap anu dijelaskeun (Meliala, spk., 2018).

Lian ti éta, dina ngarang carpon teu leupas tina imaji anu digunakeun ku pangarang. Ieu imaji boga kakuatan pikeun ngawangun gambaran/imajinasi pamaca kana eusi karya sastra. Ari nu disebut imaji nurutkeun Nurgiantoro (2002, kc. 304) nyaéta gambaran pangalaman anu dirasakeun ku indra manusa anu ditepikeun jeung bisa ngahudang imajinasi ngaliwatan kecap. Imaji ogé digunakeun pikeun ngongkritkeun kana idé dina wangun tinulis sangkan babari dipahamna ku pamaca, saperti ngabayangkeun, ngarasakeun, jeung meunangkeun pesen anu ditepikeun ku pangarang.

Patalina diksi jeung imaji nyaéta pikeun ngahudang pikiran pamaca sangkan bisa meunangkeun pesen sacara jelas. Ieu pesen bisa tepi jeung jelas katampa ku pamaca, nalika pangarang taliti dina ngagunakeun diksi. Lian ti éta, diksi bisa ngawakilan kana kaayaan, kondisi, jeung suasana anu dicaritakeun dina eusi carita. Ku kituna, Panalungtikan nu dilaksanakeun medar ngeunaan pilihan kecap pikeun ébréhan imaji, nu ngawengku kana imaji *auditif*(ngalibetkeun pangdéngé), imaji *visual* (ngalibetkeun

panénjo), imaji *taktil* (ngalibetkeun pangrasa), imaji *kinestetik* (ngalibetkeun obahan awak), jeung imaji *olfaktori* (ngalibetkeun pangambeu) dina kumpulan carpon.

Obyék ulikan imaji jarang digunakeun dina panalungtikan karya sastra prosa, katitén dina sababaraha panalungtikan anu kapaluruh aya dina wangun puisi, di antarana waé, (a) “Kumpulan Sajak jeung Dangding Di Nagri Katumbiri Karya Dedy Windyagiri (Ulikan Struktural jeung Ajén Éstética)” (Rosita Pasta Aulina, 2019); jeung (b) “Guguritan Asmarandana nu Kami Karya Haji Hasan Mustapa (Ulikan Struktural jeung Étnopédagogik)” (Muhammad Riza Khairillah, 2015).

Anapon panalungtikan anu maluruh imaji dina prosa masih kénéh langka jeung tara kasabit-sabit dina pedaranana. Dina panalungtikan saméméhna, ngan kapaluruh ngeunaan diksi nu dipatalikeun kana gaya basa, di antarana waé, (a) “Gaya Basa dina Kumpulan Carpon Rusiah Kaopat Welas Karangan Darpan Ariawinangun: pikeun Bahan Pangajaran SMA” (Rostika Srihilmawati, 2016); jeung (b) “Sosiologi Sastra dina Kumpulan Carpon Katalimbeng Angen-angen Karya Budi Rahayu Tamsyah” (Risky Ashary 2015).

Ieu panalungtikan boga sasaruaan jeung panalungtikan saméméhna dina palebah medar ngeunaan imaji, boh éta sacara *visual*, *auditif*, *taktil*, *kinestetik*, boh *olfaktori*. Najan aya sasaruaan dina eusi pedaranana, tangtu aya bédana antara panalungtikan nu ku panalungtik laksanakeun jeung nu saméméhna. Bédana dina lebah garapanana, nyaéta wangun prosa, utamana dina buku kumpulan carita pondok. Jeung deui, ieu panalungtikan museur kana diksi anu dipilih pangarang keur ngahudang imajinasi, mental, jeung méré gambaran nu tangtu keur pamacana.

Tina sababaraha panalungtikan saméméhna, kapaluruh yén panalungtikan ngeunaan imaji dina wangun prosa acan aya nu nalungtik, sarta ayana pasualan kurangna kamampuh dina ngagunakeun diksi anu luyu tur cocog digunakeun. Ieu hal téh dirojong dina panalungtikan nu dilaksanakeun ku Mustikaati jeung Kuswari (2021) yén héséna siswa dina ngarang carpon utamana dina kaidah kabasaan. Tangtuna ieu hal bakal mangaruhan kana kaparigelan nulis, utamana dina hal ngawasa kana diksi anu digunakeun sarta imaji anu keur ngahudang gambaran pikiran pamaca anu kuat tur jelas. Ku kituna, perlu diayakeun panalungtikan ngeunaan pilihan kecap pikeun

ébréhan imaji dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan. Dipilihna ieu kumpulan carpon lantaran matak ngirut jeung teu pati beurat basana, sarta kaitung réa ébréhan imajina. Di sisi séjénna, kungsi dilélérl hadiah Sastra Rancagé dina taun 2006, sarta ieu karya miboga dua belas carita pondok dijerona. Ku kituna, ieu panalungtikan anu dijudulan “Pilihan Kecap (Diksi) pikeun Ébréhan Imaji dina Kumpulan Carpon *Geus Surup Bulan Purnama* Karya Yous Hamdan” perlu dilaksanakeun.

1.2 Rumusan Masalah

Tina pedaran di luhur, ieu panalungtikan museur kana diksi dumasar kana ma’na nyaéta (1) ma’na diksi dénotatif jeung (2) ma’na diksi konotatif, jeung imaji nu ngawengku kana lima bagian. Ieu bagian téh nyaéta (1) imaji sacara *auditif* atawa pangdéngé, nyaéta pilihan kecap anu bisa méré implengan nu karasa ku indra pangdéngé, (2) imaji sacara *visual* atawa panénjo, pilihan kecap anu bisa méré implengan nu karasa ku indra panempo, (3) imaji sacara *taktil* atawa pangrasa, patali jeung nu dirasakeun ku indra pangrasa, (4) imaji *kinestetik* atawa obahan, patali jeung robahna awak, jeung (5) imaji sacara *olfaktori* atawa pangambeu, nyaéta patalina jeung pangambeu.

Imaji anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta imaji sacara *auditif*, *visual*, *taktil*, *kinestetik*, jeung *olfaktori*, lantaran dina ngagambarkeun kesan anu kongkrit, pangarang tangtu milah-milah kana diksi anu digunakeunna, sarta bisa kapaluruh sacara *auditif*, *visual*, *taktil*, *kinestetik*, jeung *olfaktori*.

Tangtuna ieu hal bisa dijadikeun dasar pikeun ngaguar hal anu anyar. Dina ieu panalungtikan aya opat masalah anu bisa diidentifikasi dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan, nyaéta (1) ma’na diksi; (2) imaji; (3) wanda imaji (*visual*, *auditif*, *taktil*, *kinestetik*, jeung *olfaktori*); (4) imaji anu dominan dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan

Dumasar kana masalah di luhur, bisa kapaluruh pokok pasualan anu nyampak, dirumuskeun dina wangun patalékan ieu di handap.

- Kumaha ma’na diksi nu aya dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan téh?

- b. Imaji naon waé anu aya dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan téh?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Tujuan dina ieu panalungtikan nu dilaksanakeun aya dua bagian, nyaéta tujuan umum jeung tujuan husus.

1.3.1 Tujuan Umum

Tujuan umum tina ieu panalungtikan nyaéta mikanyaho jeung ngadéskripsikeun pilihan kecap pikeun ébréhan imaji dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan.

1.3.2 Tujuan Husus

Sacara husus ieu panalungtikan miboga tujuan husus pikeun ngadéskripsikeun opat hal, nyaéta:

- a. ma'na diksi nu aya dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan;
- b. imaji anu aya dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan;

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Mangpaat tina ieu panalungtikan kabagi kana dua bagian, nyaéta mangpaat sacara téoritis jeung mangpaat sacara praktis.

1.4.1 Mangpaat Téoritis

Mangpaat sacara téoritis tina ieu panalungtikan dipiharep bisa ngamekarkeun élmu pangaweruh dina widang kabasaan, utamana ngeunaan diksi dina imaji sarta bisa jadi sumber bacaan keur ka hareupna.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Mangpaat sacara praktis tina ieu panalungtikan pikeun panalungtik, masarakat, guru, jeung siswa.

- a. Pikeun panalungtik, hasil tina ieu panalungtikan dipiharep bisa nambahin pangaweruh anyar kana diksi jeung imaji dina kumpulan carpon *Geus Surup Bulan Purnama* karya Yous Hamdan.

- b. Pikeun masarakat atawa nu maca, hasil tina ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi bahan bacaan kana kabeungharan basa sunda tur bisa jadi sumber pangaweruh dina panalungtikan kahareupna.
- c. Pikeun guru, hasil tina ieu panalungtikan bisa méré informasi jeung ngajembaran pangaweruh ngeunaan diksi jeung imaji.
- d. Pikeun siswa, hasil tina ieu panalungtikan bisa méré pangaweruh dina ngagunakeun diksi anu merenah keur kaperluhan nulis.

1.5 Raraga Tulisan

Ieu hasil panalungtikan téh disusun dina lima bab, anu wincikanana saperti kieu.

Bab I Bubuka, eusina ngawengku kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung raraga tulisan.

Bab II Ulikan Tiori, eusina ngeunaan perkara tiori-tiori nu patali jeung panalungtikan, saperti perkara diksi jeung imaji jeung raraga mikir.

Bab III Métode Panalungtikan, eusina ngeunaan perkara metode anu digunakeun dina panalungtikan. Dipedar ngeunaan desain panalungtikan, data jeung sumber panalungtikan, métode jeung téhnik panalungtikan, instrumén panalungtikan, jeung léngkah-léngkah analisis data.

Bab IV Hasil Panalungtikan jeung Pedaran, eusina ngeunaan diksi jeung imaji dina buku kumpulan carpon, nu euisna ma'na diksi dénotatif, ma'na diksi konotatif, imaji *auditif*, imaji *visual*, imaji *taktil*, imaji *kinestetik*, imaji *olfaktori*, jeung medar ngeunaan imaji anu has.

Bab V Kacindekan, Implikasi, jeung Rékoméndasi, eusina ngeunaan kacindekan tina hasil panalungtikan, sarta rékoméndasi keur panalungtikan kahareupna.